

Datum van inontvangstneming : 31/07/2023

Zaak C-376/23**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

15 juni 2023

Verwijzende rechter:

Augstākā tiesa (Senāts) (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 juni 2023

Verzoekster in eerste aanleg en eiseres tot cassatie:

SIA BALTIC CONTAINER TERMINAL

Verweerder in eerste aanleg en andere partij in de cassatieprocedure:

Valsts ieņēmumu dienests (Letland)

Voorwerp van het hoofdgeding

Beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Valsts ieņēmumu dienests (belastingdienst, Letland; hierna: „VID”) tot oplegging aan verzoekster, de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid BALTIC CONTAINER TERMINAL, van de verplichting tot betaling van invoerrechten en belasting over de toegevoegde waarde, vermeerderd met de toepasselijke toeslag wegens te late betaling.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Op de grondslag van artikel 267 VWEU wenst de verwijzende rechter te vernemen: 1) of de bijzondere regeling „vrije zone” conform gedelegeerde verordening 2015/2446 betreffende het douanewetboek van de Unie kan worden gezuiverd zonder vermelding van het masterreferentienummer dat dient ter identificatie van de douaneaangifte waarbij de goederen onder de volgende douaneregeling zijn geplaatst, 2) of de houder van die regeling deze kan zuiveren

op basis van een door een douanebeambte aangebrachte vermelding inzake de douanestatus van de goederen op het vervoersdocument van de goederen, zonder zelf de geldigheid van die status te verifiëren, dan wel, indien hij die verificatie moet verrichten, in hoeverre hij dat moet doen, 3) of de houder van die regeling aanspraak kan maken op een gewettigd vertrouwen op basis van de bevestiging door de douaneautoriteiten van de wijziging van de douanestatus van de goederen, ook indien die bevestiging geen vermelding van de reden voor die statuswijziging bevat, noch informatie aan de hand waarvan die reden kan worden geverifieerd, en 4) of de houder van de regeling, wanneer hij de bepalingen van de douaneregeling van het Unierecht niet is nagekomen en geen aanspraak kan maken op het voornoemde gewettigd vertrouwen, niettemin overeenkomstig het beginsel van het gezag van gewijsde moet worden vrijgesteld van de douaneschuld indien in een ander geding voor een nationale rechter betreffende dezelfde feitelijke en juridische vragen bij rechterlijke beslissing is verklaard dat hij geen inbreuk met betrekking tot de douaneregeling heeft begaan.

Prejudiciële vragen

1. Is het op grond van artikel 178, lid 1, onder b) en c), van gedelegeerde verordening 2015/2446, gelezen in samenhang met artikel 214, lid 1, van het douanewetboek van de Unie, mogelijk om de bijzondere regeling „vrije zone” te zuiveren zonder het masterreferentienummer (MRN) ter identificatie van de douaneaangifte waarbij de goederen onder een volgende douaneregeling worden geplaatst, te hebben ingevoerd in de elektronische administratie?
2. Is het op grond van artikel 214, lid 1, en artikel 215, lid 1, van het douanewetboek van de Unie en artikel 178, lid 1, onder b) en c), van gedelegeerde verordening 2015/2446 mogelijk voor de houder van de bijzondere regeling „vrije zone” om die regeling te zuiveren op basis van enkel een door de douanebeambte aangebrachte vermelding met betrekking tot de douanestatus van de goederen op het vervoersdocument voor de goederen (CMR-vrachtbrief), zonder zelf te verifiëren of de douanestatus van die goederen juist is?
3. Indien de tweede vraag ontkennend wordt beantwoord, wat moet dan overeenkomstig artikel 214, lid 1, en artikel 215, lid 1, van het douanewetboek van de Unie en artikel 178, lid 1, onder b) en c), van gedelegeerde verordening 2015/2446 de reikwijdte van de verificatie zijn om te kunnen aannemen dat de bijzondere regeling „vrije zone” op correcte wijze is gezuiverd?
4. Kan de houder van de bijzondere regeling „vrije zone” zich, na bevestiging door de douaneautoriteiten dat de douanestatus van de goederen is gewijzigd van „niet-Uniegoederen” in „Uniegoederen”, beroepen op bescherming van het gewettigd vertrouwen, ook al bevat die bevestiging geen vermelding van de reden waarom de status van de goederen is gewijzigd, noch informatie aan de hand waarvan die reden kan worden geverifieerd?

5. Indien de vierde vraag ontkennend wordt beantwoord, kan het feit dat in een andere bij een nationale rechter aanhangige zaak bij onherroepelijke beslissing is vastgesteld dat de houder van de douaneregeling volgens de door de douaneautoriteiten vastgestelde procedures geen inbreuk met betrekking tot de douaneregeling „vrije zone” heeft gepleegd, dan een grond vormen voor vrijstelling van de verplichting om de ingevolge artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek van de Unie ontstane douaneschuld te betalen, gelet op het in het nationale en in het Unierecht erkende beginsel van het gezag van gewijsde?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 9 oktober 2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie (herschikking): artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), artikel 210, onder b), artikel 214, lid 1, en artikel 215, lid 1.

Gedelegeerde verordening (EU) 2015/2446 van de Commissie van 28 juli 2015 tot aanvulling van verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad met nadere regels betreffende een aantal bepalingen van het douanewetboek van de Unie: artikel 178, lid 1, onder b) en c), en lid 2, onder a).

Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2447 van de Commissie van 24 november 2015 houdende nadere uitvoeringsvoorschriften voor enkele bepalingen van verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie: artikel 199, lid 1, onder b), artikel 200, leden 1 en 3, artikel 211 en artikel 226, eerste alinea.

Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Arrest van het Hof van Justitie van 7 april 2011, Sony Supply Chain Solutions (Europe), C-153/10, EU:C:2011:224, punt 47.

Arrest van het Hof van Justitie van 29 maart 2011, ThyssenKrupp Nirosta/Commissie, C-352/09 P, EU:C:2011:191, punt 123.

Arrest van het Gerecht van 1 juli 2009, ThyssenKrupp Stainless/Commissie, T-24/07, EU:T:2009:236, punt 140.

Arrest van het Gerecht van 8 februari 2018, Sony Interactive Entertainment Europe/EUIPO – Marpefa (Vieta), T- 879/16, EU:T:2018:77, punt 31.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Administratīvā procesa likums (wetboek bestuursprocesrecht)

Artikel 153, lid 3: De feiten die in de motivering van een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing bewezen worden geacht, hoeven niet opnieuw te worden bewezen bij het onderzoek van een bestuursrechtelijke zaak waaraan dezelfde partijen deelnemen.

Likums „Par tiesu varu” (wet op de rechterlijke macht)

Artikel 16, leden 3 en 4:

3) Conform de bij wet vastgestelde procedure is een rechterlijke beslissing verbindend voor de rechter wanneer hij kennisneemt van andere zaken die verband houden met die zaak.

4) Die rechterlijke beslissing heeft kracht van wet, is verbindend erga omnes en moet worden geëerbiedigd als was zij een wet.

Ministru kabineta 2017.gada 22.augusta noteikumi Nr. 500 „Muitas noliktavu, pagaidu uzglabāšanas un brīvo zonu noteikumi” (besluit nr. 500 van de ministerraad van 16 augustus 2017 tot vaststelling van de regels inzake douane-entrepots, tijdelijke opslag en vrije zones): in lid 77 wordt bepaald dat eenieder in wiens vrije zone niet-Uniegoederen zijn opgeslagen, een administratie van de in de vrije zone opgeslagen goederen moet voeren; lid 78 vereist dat de administratie de gegevens als bedoeld in, specifiek, artikel 178, lid 1, onder b) en c), en lid 2 van gedelegeerde verordening 2015/2446 bevat, en lid 79 vereist dat het nummer van het douanedocument of het nummer van de vrachtbrief voor de goederen waaronder zij de vrije zone zijn binnengekomen en hebben verlaten, wordt opgenomen in de administratie voor niet-Uniegoederen.

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Verzoekster, SIA BALTIC CONTAINER TERMINAL, is houder van een vergunning voor het laden, lossen en opslaan van goederen in de vrije zone van de vrijhaven van Riga (Letland) en moet een administratie voeren van de goederen die zich in die zone bevinden.
- 2 De VID heeft de goederen van verzoekster die zich in de vrije zone bevonden gecontroleerd en vastgesteld dat bij drie gelegenheden, in de jaren 2018 en 2019, goederen van verzoekster die zich in de vrije zone bevonden die zone hadden verlaten zonder onder een volgende douaneregeling te zijn geplaatst en dat de bijzondere regeling „vrije zone” derhalve niet was gezuiverd. De VID concludeerde dat die goederen effectief aan het douanetoezicht waren onttrokken en dat verzoekster bijgevolg een douaneschuld had opgelopen ingevolge artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek van de Unie.

- 3 De goederen in kwestie werden afgegeven met het oog op het verlaten van de vrije zone op basis van het vervoersdocument voor de goederen (hierna: „CMR-vrachtbrief”) waarin de douanestatus van de goederen werd aangegeven als „Uniegoederen” („C”), hetgeen door een beambte van de douaneautoriteit was bevestigd door het aanbrengen van het douanestempel en het zetten van zijn handtekening. Dat was in overeenstemming met de bestaande praktijk volgens welke de VID de douanestatus van goederen controleerde voordat deze de haven verlieten en op de vervoersdocumenten daarvan aantekening maakte, ofschoon de wetgeving niet in die procedure voorzag. Nadat de goederen de vrije zone hadden verlaten, stelden douanebeambten echter vast dat zij niet beschikten over documenten die de wijziging van de douanestatus van de litigieuze goederen van „niet-Uniegoederen” („N”) in „Uniegoederen” („C”) rechtvaardigden.
- 4 Bij besluit van de VID van 19 juli 2019 werd verzoekster verplicht tot betaling aan de staatskas van invoerrechten, vermeerderd met de toepasselijke opslag wegens te late betaling, en belasting over de toegevoegde waarde, vermeerderd met de toepasselijke opslag wegens te late betaling.
- 5 Verzoekster is in rechte opgekomen tegen het besluit van de VID.
- 6 De Administratīvā apgabaltiesa (bestuursrechter in tweede aanleg, Letland) heeft de vordering in hoger beroep afgewezen.
- 7 Daarbij merkte de Administratīvā apgabaltiesa op dat volgens artikel 210, onder b), van het douanewetboek van de Unie een „vrije zone” een bijzondere douaneregeling is die krachtens artikel 215, lid 1, van het douanewetboek van de Unie moet worden gezuiverd wanneer de goederen onder een volgende douaneregeling worden geplaatst. Volgens die rechter was verzoekster krachtens artikel 214, lid 1, van het douanewetboek verplicht een administratie te voeren die de douaneautoriteiten in staat moest stellen toezicht te houden op de regeling, en die informatie moest bevatten over de douanestatus van de goederen en de wijze waarop de bijzondere regeling was gezuiverd, dat wil zeggen onder welke latere regeling de goederen waren geplaatst.
- 8 De Administratīvā apgabaltiesa was van oordeel dat enkel het aanbrengen van het stempel en het zetten van de handtekening op de CMR-vrachtbrief de douanestatus van goederen die als niet-Uniegoederen waren ingevoerd niet kon certificeren als Uniegoederen, zodat de status ervan moest worden gewijzigd, aangezien de VID die status niet in de CMR-vrachtbrief certificeerde en de goederen de status van Uniegoederen niet eerder zouden verkrijgen dan wanneer zij onder de desbetreffende douaneregeling zouden worden geplaatst. Volgens die rechter had verzoekster bij de nakoming van haar verplichtingen niet de vereiste zorgvuldigheid betracht, aangezien zij zich ervan had moeten verzekeren dat de niet-Uniegoederen onder een van de beschikbare douaneregelingen waren geplaatst. Verzoekster kon zich niet uitsluitend beroepen op een CMR-vrachtbrief met het stempel van het douanekantoor en de handtekening van de beambte, aangezien uit alleen de CMR-vrachtbrief niet kon worden afgeleid onder welke

volgende douaneregeling de goederen waren geplaatst, terwijl verzoekster uit de vermelding „C” had kunnen afleiden dat de goederen waren geplaatst onder een douaneregeling die de status van de goederen wijzigde in die van Uniegoederen. Volgens de Administratīvā apgabaltiesa was in dat geval een verklaring met het masterreferentienummer (hierna: „MRN”) of een CMR-vrachtbrief met het douanestempel en het MRN noodzakelijk.

- 9 Verzoekster heeft tegen het arrest van de [Administratīvā] apgabaltiesa cassatieberoep ingesteld bij de Senāts (hoogste rechterlijke instantie, Letland).
- 10 Parallel daaraan was bij de Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu kolēģija (strafkamer van de regionale rechtbank Riga, Letland) een procedure aanhangig gemaakt waarin verzoekster opkwam tegen de oplegging van een administratieve sanctie voor dezelfde feiten. Bij arrest van 5 februari 2021 heeft de Kriminālietu kolēģija de aan verzoekster opgelegde administratieve sanctie nietig verklaard op grond dat verzoekster geen inbreuk had gemaakt op de voorwaarden van de douaneregeling en had gehandeld in overeenstemming met de gebruikelijke praktijk van de douaneautoriteiten, en dat de VID geen wettelijke regels had kunnen aangeven die verzoekster verplichtten tot het verifiëren van andere gegevens inzake de geldigheid van de statuswijziging van de goederen dan de door de douaneautoriteiten verstrekte bevestiging.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 11 Verzoekster, thans eiseres tot cassatie, betoogt dat bij de toepassing van artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek van de Unie blijkt is gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. Volgens haar zou zij kunnen worden geacht douanerechten verschuldigd te zijn indien de douanewetgeving had voorzien in een specifieke verplichting die zij niet zou zijn nagekomen; de [Administratīvā] apgabaltiesa heeft echter geen gewag gemaakt van enige verplichting van die aard. Evenmin is aangetoond dat verzoekster doelbewust heeft deelgenomen aan het onrechtmatige verlaten van de goederen van de vrije zone, of dat zij wist of had kunnen weten dat de goederen op onrechtmatige wijze de vrije zone verlieten. Verzoekster beroept zich op artikel 178, lid 1, onder c), van gedelegeerde verordening 2015/2446 en stelt dat zij krachtens die bepaling verplicht was om in de in artikel 214, lid 1, van het douanewetboek van de Unie bedoelde administratie gegevens op te nemen aan de hand waarvan andere douanedocumenten dan douaneaangiften ondubbelzinnig kunnen worden geïdentificeerd, evenals alle andere documenten die van belang zijn voor het plaatsen van goederen onder een bijzondere regeling en alle andere documenten die van belang zijn voor de zuivering van de desbetreffende regeling. Volgens haar voerde zij de administratie die was vereist ingevolge de door de VID afgegeven vergunning en had zij de goederen afgegeven aan de vervoerder op basis van de overgelegde CMR-vrachtbrieven, waaruit, in overeenstemming met de gebruikelijke praktijk van het VID, de door de douanebeambte – middels diens handtekening en het douanestempel – aangegeven status van de goederen bleek,

namelijk die van Uniegoederen. Om die reden kon zij op goede gronden aannemen dat de douaneregeling was gezuiverd door het aangeven van de goederen voor het vrije verkeer, waardoor ook de bijzondere regeling „vrije zone” voor de goederen was gezuiverd, en dat zij had voldaan aan al haar uit de douanewetgeving voortvloeiende verplichtingen. Bovendien bepaalt de huidige door de douaneautoriteit goedgekeurde regeling dat het de beambte van de douaneautoriteit is die, door verbinding te maken met de elektronische administratie van verzoekster, de douanestatus van de goederen wijzigt (dat wil zeggen de wijziging van de douanestatus van de goederen bevestigt), en dat verzoekster, vertrouwend op die informatie, de bijzondere regeling „vrije zone” zuivert.

- 12 De VID betoogt dat verzoekster de bijzondere regeling „vrije zone” niet op correcte wijze heeft gezuiverd, aangezien zij zich er, bij het verlaten van de goederen van de vrije zone, niet van heeft verzekerd dat deze onder een volgende douaneregeling waren geplaatst. Volgens de VID was verzoekster krachtens artikel 178, lid 1, onder b), van gedelegeerde verordening 2015/2446 verplicht om in de in artikel 214, lid 1, van het douanewetboek van de Unie bedoelde administratie het MRN op te nemen, of, bij gebreke daarvan, een ander nummer of een andere code ter identificatie van de douaneaangiften waarmee de goederen onder de bijzondere regeling worden geplaatst, evenals, wanneer de regeling is gezuiverd overeenkomstig artikel 215, lid 1, van het douanewetboek, informatie over de wijze waarop de regeling is gezuiverd. De douanestatus van de goederen kon niet worden gecertificeerd door de aantekening van de douaneautoriteit in de CMR-vrachtbrief. Bijgevolg was verzoekster verplicht het MRN op te nemen in haar administratie, waardoor de douaneaangifte die ten grondslag lag aan de wijziging van de douanestatus van de goederen van „niet-Uniegoederen” in „Uniegoederen” had kunnen worden geïdentificeerd, en had zij zich ervan moeten verzekeren dat die statuswijziging daadwerkelijk had plaatsgevonden.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 13 In casu moet de Senāts beslissen of verzoekster aansprakelijk is voor de douaneschuld die is ontstaan als gevolg van de niet-nakoming van de uit hoofde van artikel 79, lid 1, onder a), en lid 3, onder a), van het douanewetboek van de Unie op haar rustende verplichtingen. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet worden bepaald welke uit de douanewetgeving voortvloeiende verplichtingen door verzoekster, als houder van een vergunning voor het gebruik van een vrije zone, niet zijn nagekomen bij de zuivering van de bijzondere douaneregeling „vrije zone”.
- 14 De Senāts is er niet zeker van of verzoekster de douaneregeling en de douanestatus van de goederen had kunnen vaststellen en of die vaststelling doeltreffend zou zijn geweest, aangezien verzoekster een grootschalige verificatie had moeten verrichten, geen toegang had tot het elektronische systeem voor de verwerking van douanegegevens en op geen enkele wijze had kunnen nagaan of

bijvoorbeeld het T2L-document, dat door de douaneautoriteiten zelf wordt gecontroleerd, waarheidsgetrouw was.

- 15 Ten tijde van de feiten van het hoofdgeding was het de gebruikelijke praktijk van de VID dat beampten van de douaneautoriteit de douanestatus controleerden voordat de goederen de haven verlieten en op de uitgaande documenten (doorgaans de CMR-vrachtbrief) de bijbehorende vermeldingen (douanestatus van de goederen, stempel van het douanecontrolepunt en handtekening van de douanebeambte) aanbrachten. In de procedure zoals die nu is, wordt de wijziging van de douanestatus van de goederen door de douanebeambte zelf bevestigd en wordt de bijzondere regeling „vrije zone” gezuiverd door verzoekster op basis van de door de douanebeambte verstrekte informatie.
- 16 De Senāts vraagt zich daarom af of het standpunt van de VID dat het MRN van de douaneaangifte in de administratie van verzoekster moet worden ingevoerd om de wijziging van de douanestatus van de goederen aan te tonen, gerechtvaardigd en rechtmatig is. De Senāts wenst te vernemen of de bijzondere regeling „vrije zone” kan worden gezuiverd zonder het MRN in de administratie op te nemen, en of de houder van de regeling die regeling kan zuiveren op basis van een door de douanebeambte aangebrachte vermelding van de douanestatus van de goederen op het vervoersdocument voor de goederen (de CMR-vrachtbrief) zonder zelf de geldigheid van de toepassing van de douanestatus op de goederen te verifiëren. Indien het antwoord op die vraag ontkennend luidt, vraagt de Senāts naar de reikwijdte van de verificatie die verzoekster had moeten verrichten.
- 17 Voor het geval wordt verklaard dat verzoekster haar verplichtingen in het kader van de douaneprocedure niet is nagekomen, wenst de Senāts te vernemen of verzoekster op grond van de bestaande praktijk van de douaneautoriteiten aanspraak kon maken op een gewettigd vertrouwen dat de douanestatus van de goederen was gewijzigd. De Senāts heeft twijfels in verband met de rechtspraak van het Hof volgens welke het vertrouwensbeginsel niet kan worden aangevoerd tegen een duidelijke bepaling van het recht van de Unie, en een daarmee strijdige gedraging van een met de toepassing van het recht van de Unie belaste nationale instantie voor een marktdeelnemer geen grond kan opleveren om erop te vertrouwen dat hij een behandeling kan genieten die strijdig is met het recht van de Unie [arrest van 7 april 2011, Sony Supply Chain Solutions (Europe), C- 153/10, EU:C:2011:224, punt 47 en aldaar aangehaalde rechtspraak].
- 18 Tot slot vraagt de Senāts zich af of, ingeval zou worden verklaard dat verzoekster niettemin een inbreuk op de douanewetgeving heeft begaan en geen aanspraak kan maken op een gewettigd vertrouwen, in een situatie als die in casu, waarin in een andere uitspraak van een nationale rechter ten aanzien van dezelfde partijen en aangaande dezelfde feitelijke en juridische vragen is geoordeeld dat verzoekster geen inbreuk op de douanewetgeving heeft begaan, voorrang moet worden gegeven aan het beginsel van het gezag van gewijsde, waardoor verzoekster van de douaneschuld zou worden vrijgesteld, dan wel of de in het financiële belang

van de Unie vastgestelde verplichting tot betaling van de douaneschuld moet prevaleren.